

„Kérek egy hírt a faluról!”

Kunbaracs, Kunadacs, Kunpeszér... Kis falvak a nagy alföldi síkságon. Harmincöt éve még ismeretlen tanyás puszták voltak, Kunszentmiklós és Kerekegyháza tájékán. Ma ott áll a nevük a térképen; szétszórt tanyák utcákká rendeződtek; a koronabirtokhoz tartozó hajdani kunpuszták virágzó településekké fejlődtek.

A fiatal közösségekben járva mindenütt ezekkel a szavakkal nyitottam be a tanácsházára: kérek egy hírt a faluról!

Kunbaracs

— Övodánk lesz! — mondják szinte egyszerre a szakigazgató női dolgozói, név szerint: Horváth Jánosné, Németh Jánosné és Bogár Gyözőné.

— Mikor?

— Jövőre adjuk át. Ez minélunk komoly esemény, mivel jelenleg nincs hol elhelyezni a gyerekeket. A szomszédos Kerekegyháza ugyan hét apróság-

nak helyet szorított, de ez nem oldotta meg gondjainkat, mert körülményes az utaztatásuk.

— Hogyan sikerül tető alá hozni az övodát?

— A lakosság összefogásával és azoknak a gazdasági szerveknek a támogatásával, amelyeknek a munkásai itt laknak, innét járnak el dolgozni.

— Melyek ezek a munkahelyek?

— Például a kecskeméti UNIVER, ÁFESZ, a Helvéci Állami Gazdaság és a Csepeli Vasmű...

Induláskor még további két jó hírrel bocsátanak utamra: a megye településfejlesztési versenyén, a községek kategóriájában harmadik helyezést értek el; s az italbolt átalakítása révén kisvendéglőt és presszót nyitottak.

Kunadacs

Halcsik Antal tanácselnök — válaszul a kérésre — egy zo-

mántáblát mutat fel, amelyen csupa nagy betűvel ez a szöveg olvasható: A KÜT ADATAI, S alatta a kút részletes nomencléja következik.

— Mi ez?

— Hamarosan megoldjuk a község ivóvízellátását. Már folyik az előkészületek a vízműtársulat megalakítására.

Aztán az előzményekről tájékoztat. Tíz év óta szeretnék a vízellátás gondját letudni. Hetvenháromban már egy mélyfúrású kút terve is elkészült, ám azt végül is egy másik község kapta meg, ők pedig hoppon maradtak.

— Most honnét iszik a falu?

— Ki-ki a saját kútjából.

— Hol tartanak az előkészületekkel?

— A kút kész, ezt a táblát oda függesztjük ki. A terv is megvan. A vízjogi engedély a kezünkben. Most már nincs akadály a társulat megalakításának.

— Mit jelent ez a vízű Kunadacsnak?

— Azt, amit megyei lapunk, a Petőfi Népe így fogalmazott meg: Lépés az összkomfort felé.

Kunpeszér

A kérésemre kapott első hír nem a szemmel látható és kézzel fogható létesítményekről, hanem a peszériek örvendéséről szól.

— Miért? — kérdezem Kancsár Ferencnéől, a tanácsi ki- rendeltség vezetőjétől.

— Hatvanhétben Kunpeszért a hozzánk tizenkilenc kilométerre levő Kunszentmiklóshoz csatolták, s emiatt az addig erőteljesen fejlődő község lakói csaknem apátiába estek: semmi sem érdekelte őket, közönyöseké váltak a falu problémái iránt, mivel — úgymond — Peszérnek úgy sincs többé jövője.

— S volt ennek a borúlátásnak valami alapja?

— Eleinte igen. De azt hiszem, hogy nem a rossz szándék, hanem a tapasztalatlan- ság miatt. Kunszentmiklóson sem tudták, hogy mi is az a társadalmi viszony. Most már más szemmel nézik gondjainkat, jobban előmozdítják azok megoldását.

— Például?

— Tavaly segítettek bennünket a járdaépítésben: ők adták az anyagot, mi pedig a munkát. Aztán beindították nálunk a fogászati rendelőt. És rendbe tették a kultúrházat. S most van arról szó, hogy felszámolják a kocsmát és a helyén egy húskimérőt létesítenek. Igéretet kaptunk egy pedagóguslakás felépítésére is. Mindezt látva, oldódik a helybeliek bizalmatlansága, javulóban van a falu közérzete, visszatér az emberek faluszépítő, falucsinosító kedve, ami főleg az utcák fásításában és tisztán tartásában mutatkozik meg.

Ari Kálmán

Ölében Dávidkával: a békemozgalom kitüntetettje

A másfél szobás udvari lakás még a berendezkedés kezdeti szakaszában tart, tegnapelőtt költözött be Eggerszegi Lászlóné negyvenkilenc éves kirakatrendező két felnőtt leányával és héthetes unokájával, Dávidkával. A gyönyörű csecsemő most éppen szunyókál a boldog nagymama ölében, kinek alakja még kislányos, arca, szava szelíd. Húsz éve vártak erre a lakásra.

— Hogyan lesz egy kirakatrendező a békemozgalom kitüntetettje?

— Néhány éve a párttitkár megkérdezte, nem lenne-e kedvem egy kis pártmunkára. Mondom, dehogynem, bármit szívesen megteszek amit tudok, bár nem vagyok párttag. Így kerültem a budapesti VII. kerületi néprfront béke és barátság bizottságába. Azóta különféle dekorációs anyagokat készítettem, kiállításokon dolgoztam, Budapesten tartózkodó külföldiekkel közös programokat, vetélkedőket szerveztünk, szóval nem olyan nagy dolgokat.

— Mit szolt a kitüntetéshez?

— Először is nagyon meglepődtem. Amikor beléptem a terembe már furcsálltam, hogy miért az első sorba ültettek. És körülöttem mindenki idegen. Amikor elkezdtek felolvasni a neveket már sejtettem valamit, s amikor az én nevem került sorra nagyon zavarba jöttem. Azt hiszem jobb lett volna, ha felkészítenek rá. De rendkívül jólesett, vár-

jon megmutatom — s Dávidkát óvatosan ölelve odamegy a szekrényhez, s kiveszi a szép formájú kitüntetést és az oklevelet.

— Tudja amikor idefelé jöttem, elgondolkodtam azon, vajon mit tehet egyetlen ember, mondjuk maga, a békéért.

— Sok „egy ember” már tömeg. S azt hiszem, az a baj, hogy mindenki azt gondolja, „ugyan mit tudok én tenni”, pedig Hollandiában is meg tudta akadályozni a nép a rakételepítést. És ha összefognak, máshol is meg tudják ezt tenni. Nálunk persze más a feladat. Megy az ember az utcán, vagy a villamoson, s ha szeretét teheti, elbeszélget egy kicsit az aktuális dolgokról. Vagy vegyük csak az én szakmámat. Egy kirakat csak akkor szép, ha köztársaságból származó áru gazdagítja. Ez pedig csak békében lehetséges.

— Ön a Keravillnál dolgozik. Mi a különbség egy textil-kirakatrendező és egy Keravill-kirakatrendező között?

— Rengeteg. Véleményem szerint a mi szakmánk sokkal nehezebb. Egy kemény darabárut, például egy televíziót, mosógépet úgy kitenni a kirakatba, hogy az esztétikus legyen, nem könnyű. Ezeket nem hajlíthatom, nem húzhatom, nem formálhatom úgy ahogy akarom, mégis el kell találni, hogy szép is legyen meg látszódnak is minden fontos része annak az árunak, szóval tetszen a vevőnek is meg

a boltvezetőnek is. Ez utóbbi a legfontosabb.

— Miért a boltvezetőnek?

— Azért, mert szerinte a vevő csak arra jön be, ami a kirakatban van. Ezért olyan szűfoltak a kirakataink. Ez nagy bánatunk. A másik fájdalomunk, ami még rosszabb, nincs is igény a szép kirakatokra.

— Nekünk vevőknek lenne.

— De a kereskedelemnek nincs — sóhaj. — Olyan embereket küldenek el árut kiválasztani, akiknek nincs szépérzékük. Nálunk ez főleg a csillároknál a legszembetűnőbb. Többnyire csúnya csillárokat árulunk, otrombákat, izlésteleneket s ez nagyon csüggesztő. Sokszor meg is tagadom, hogy kitegyem a kirakatba, de amikor eljövök, ők kiteszik. Kértem: küldjenek el engem is a börtérre, amikor a kereskedelem kiválasztja az eladásra kínált árut, de még egyszer sem küldtek. Hogy miért nem mehetünk mi el ezekre a szakmai bemutatókra, az rejtély számomra. Hiszen mégiscsak két évig tanultunk ízlést, esztétikát.

— Talán nincs szép csillár.

— Van. Csak nem abból rendelnek. S az a döbbenetes, hogy ezeket a szörnyűségeket meg is vásárolják. Ilyenkor büszkén mondják a boltvezetők: „Na látja, ugye elfogyott?” Holott azért az árért, vagy talán még olcsóbban, szép formájú, iparművész által készített állólámpákat

is vehetnének. Néha nyugatról is olyan izléstelen holmit hoznak, hogy majdnem sírógörcsöt kapok.

— Milyen kirakatokat tervezne szíve szerint?

— Semmi esetre sem háttér nélkülit. Ez a mostani kirakat belevész az üzletbe, valósággal összemossódik vele, a vevő az utcáról nem látja hol végződik a kirakat és hol kezdődik az üzlet. Ez nagyon rossz nekünk. Egyáltalán nem érvényesül a munkánk. Mindenesetre zárt kirakatot csinálnék, s nem tennék ki ennyi holmit, hanem csak a felét a mostainak. Úgy kellene megmutatni az árut, hogy minden darab külön-külön felhívja magára a figyelmet, de erre tér is kell.

— Külföldi kirakatokkal összehasonlítva milyenek vagyunk?

— Nincs sok tapasztalatom. Eddig csak Bulgáriában jártam. Két gyereket neveltem egyedül, mindkettőnek főiskolai végzettsége van, a fizetésem mindennel együtt 3900 forint. Ebből eddig még nem tudtam külföldre járni.

— Mégis szereti a szakmáját?

— Nagyon.

— Mennyi idő jut a békemozgalmi munkájára?

— Mindent megteszek amit tudok.

S körkörös mozdulatokkal féltőn simogatja az öbregedő Dávidkát.

Rapaj Piroska

Oroszlány: kötődés, bányászszívvel

Ha térképet szerkesztenénk Oroszlányt, és a nyugati megyék kötődéséről, sok falut fölrázolhatnánk... — Makóvi Gyula szavait jegyeztem így föl Oroszlányban, Komárom megyében.

Oroszlány? Bányászváros. Itt, a föld alatt és a föld felett, barátságok szövődnek, fiatal életek fonódnak egygyé. Zalaiak, Vas megyeiek, tatárbányaiak találkoznak itt össze, s lesznek együtt oroszlányiak. Majd száz év múlva, kétszáz év múlva a várostörténeti kutatók származási táblákat, családfákat bogozva csodálkozva állapíthatják meg, sokfelől jött emberek váltak itt egy családdá, munkássá, bányásszá. S miért jöttek ide? Lehet, föl sem tudják majd deríteni az egyszerű okot: a jobbát akarás, az életforma változtatásának vágya hozta, küldte ide az embereket.

Azt gondolnám, Zalában, Vas megyében meglehetősen ismeretlenül csenghet a kis város neve. Hogyne csengne ismeretlenül, hiszen az úttal, a villany-nyal a mai élethez majdnem csak a legutóbbi egy-két évtizedben kapcsolódó zalai falvak, kis vas megyei települések lakói még a megyeszékhelyre se

Vas megyei látogatók Oroszlányban, a bányában

igen jutottak el. Az ország szél-ső falvaiban járva-keve jegyeztem föl nem egy idős — és nem is nagyon idős — ember szavát: még Szombathelyen sem, nem hogy Budapesten járt volna.

Most, Makóvi Gyula — bányamérnök, osztályvezető — mégis zalai, vasi térképet emleget.

Miféle kis város hát Oroszlány?

Ott, ahol a Vértes elsimul, ahol hajdani vadonja szántóföldnek adja át a helyét, ott áll Oroszlány. Magasodik valahol a névadó Oroszlánkő várának maradványa is, földve erdővel. Ör- zik múltját hajdani sásfészek- — Csókakő és Gesztes vára, elpusztult kolostorok kövei Vér- tesszentkeresztben, Majkon. Ne- héz évszázadok múltával az el- pusztult falvakat, az elmene-

kült lakók helyét messze vidé- kekről érkezett telepesek — szlovákok, németek — tették újra otthonná. Akkoriban az erdei munka, az erdei fuvaros- zás adta a kenyeret. Így folyt itt az élet, míg nem hinni kezdtek a mende-mondáknak: széndara- bokat fordított ki itt is, ott is az eke a földből. Ráakadtak az el- ső széntelepekre.

A szénbányászat igazi fejlődé- se csak a felszabadulás után in- dult meg. 1946-ban mindössze 1740 lakosa volt a falunak, 1954-ben, várossá nyilvánításá- nak évében már tízezer. Most húszezren élnek a fiatal város- ban. Egyre érkeztek, érkeznek a bányászélet vállalói, elsősorban fiatalok.

Emlegetik Iszak Józsefet, a Zala megyei Sárhidáról. Nagy Lászlót Újudvar bocsátotta útjára, küldte tanulni az oroszlányi bányász-szakmunkásképzőbe. A fiatal bányász — mert most már az — jeles eredménnyel végzett, most az ideit tanévben. Szólnak másokról — fiatalokról — akik nemcsak a helybeli tanulásban, hanem országos versenyen is megállták helyüket, lettek a szakma kiválói. Emlegetnek új és régebbi szakmunkásokat, vá-

járókat, bányalakatosokat, sze- relőket. Olyanokat, akik bá- nyász-tisztelettel dolgozva nem csupán kenyeret adó mun- kahelyüknek, hanem távolabbi tájaknak, szülőföldjüknek, Za- láknak, Vassnak is jó hírt szerez- tek.

Száll a hír Oroszlányból. Nem kell hozzá különösebb propa- ganda, az itt letelepedett bá- nyászok új házai, városi lakásai szólnak, szó nélkül is. Emellett a bánya szakemberei más mó- don is ápolják Oroszlányt és a nyugati megyék közötti kapoco- latokat: rendszeresek a bányász- életéről szóló kiállítások, előadá- sok, jónéhány zalai, vasi iskolá- ban, nem egy iskolának segíté- nek oroszlányi kirándulás szer- vezésében. Lássák maguk is, diákok, tanárok, ismerősök és rokonok, milyen az igazi bá- nyászélet.

— Sok falu fölkerülne a kap- csolatok térképére...

A kötődés térkép nélkül is él, él a rokni kapcsolatokban, az itt fészket rakott fiatal családok boldogulásában, a munkássá, bányásszá váló Nagy Lacik éle- tében, a bányászszívekben.

(vincze)